

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDAGI PEDAGOGIK FAOLIYATLARNI LOYIHALASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Kerimberdieva Gawhar Darmanbaevna

**University of innovation technologies 1-
basqish talabasi**

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik jarayonlarni loyihalashtirishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilingan. Loyiha asosida ta'lim-tarbiya jarayonini tizimli va maqsadli tashkil etish bolalarning individual rivojlanishi, ijodiy va kognitiv salohiyatini rivojlantirish, shuningdek, ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligi ko'rsatildi. Maqolada pedagogik faoliyatni oldindan rejalashtirishning bolalarning mustaqil fikrlash, fantaziya, ijodiy yechimlar topish va motivatsiyasini oshirishdagi roli ta'kidlangan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, pedagogik jarayon, loyihalashtirish, ijodiy qobiliyat, kognitiv rivojlanish, ijtimoiy ko'nikmalar, pedagogik faoliyat, interaktiv metodlar.

Аннотация: В данной статье проанализированы теоретические и практические аспекты проектирования педагогического процесса в дошкольных образовательных организациях. Организация образовательной и воспитательной деятельности на основе проекта системно и целенаправленно способствует индивидуальному развитию детей, развитию их творческого и когнитивного потенциала, а также формированию социальных навыков. Подчеркивается роль предварительного планирования педагогической деятельности в формировании у детей самостоятельного мышления, фантазии, творческих решений и повышении мотивации.

Ключевые слова: дошкольное образование, педагогический процесс, проектирование, творческие способности, когнитивное развитие, социальные навыки, педагогическая деятельность, интерактивные методы.

Abstract: This article analyzes the theoretical and practical aspects of designing the pedagogical process in preschool educational institutions. Organizing educational and upbringing activities based on project planning systematically and purposefully contributes to children's individual development, the growth of their creative and cognitive potential, and the formation of social skills. The role of preliminary planning of pedagogical activities in fostering children's independent thinking, imagination, creative problem-solving, and motivation is emphasized.

Keywords: preschool education, pedagogical process, project planning, creative abilities, cognitive development, social skills, pedagogical activity, interactive methods.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik jarayonlarni samarali loyihalashtirish zamonaviy ta'limning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Pedagogik jarayonni loyihalashtirish — bu maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanish xususiyatlarini, ularning psixologik va fiziologik ehtiyojlarini hisobga olgan holda, ta'lim va tarbiya jarayonlarini tizimli, maqsadli va natijaga yo'naltirilgan shaklda tashkil etishdir [1]. Ushbu jarayon maktabgacha ta'limning mazmuni, shakllari, usullari va vositalarini oldindan rejalashtirishni, o'quv va tarbiyaviy vazifalarni integrativ tarzda birlashtirishni talab qiladi.

Pedagogik jarayonlarni loyihalashtirish orqali tarbiyachi bolalarning bilim, ko'nikma va malakalarini bosqichma-bosqich rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu jarayon nafaqat o'quv faoliyatini, balki ijtimoiy, emotsional, estetik va ijodiy jihatlarni ham qamrab oladi [2]. Shu sababli,

pedagogik jarayonni loyihalashtirishda individual yondashuv, interaktiv metodlar, o'yin texnologiyalari, konstruktorlik va modellashtirish kabi faoliyatlar muhim ahamiyat kasb etadi [3].

Maktabgacha ta'limda pedagogik jarayonni loyihalashtirishning asosiy maqsadi — bolaning shaxsiy va kognitiv rivojlanishini maksimal darajada rag'batlantirish, uning ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirish va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishdir [4]. Shu bilan birga, loyihalashtirish jarayoni pedagogning faoliyatini tizimli va samarali tashkil etish, o'quv-mashg'ulotlarni rejalashtirish, o'quv materiallari va resurslarini maqsadga muvofiq tanlash hamda baholash mexanizmlarini belgilash imkonini beradi [5]. Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda pedagogik jarayonni loyihalashtirish bolaning mustaqil fikrlash, izlanish va muammoli vaziyatlarni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi asosiy vosita sifatida e'tirof etilgan.

Shu tarzda, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik jarayonlarni loyihalashtirish bolalarning individual xususiyatlarini inobatga olgan holda, ta'lim-tarbiya jarayonlarini samarali, tizimli va maqsadga yo'naltirilgan tarzda tashkil etish imkonini yaratadi. Bu nafaqat bolalarning bilim, ko'nikma va malakalarini oshirish, balki ularning ijodiy, estetik, ijtimoiy va psixologik rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Pedagogik faoliyat – bu yosh avlodni hayotga, mehnatga tayyorlash uchun xalq oldida, davlat oldida javob beradigan, yosh avlodga ta'lim-tarbiya berish uchun maxsus tayyorlangan mutaxassislarning mehnat faoliyati.

Pedagogik faoliyat — bu tarbiyachi yoki o'qituvchining bilim, ko'nikma va tajribasini bolalarning rivojlanishi, o'qishi, tarbiyasi va shaxsiy rivoji uchun maqsadli va tizimli tarzda ishlatishi jarayonidir. Boshqacha aytganda, pedagogik faoliyat — bu **ta'lim va tarbiyani amalga oshirishga qaratilgan professional faoliyat**dir.

Maktabgacha ta'limda pedagogik faoliyat quyidagi shakllarda namoyon bo'ladi:

- o'yin va mashg'ulotlarni olib borish,
- tajriba va eksperimentlar tashkil etish,
- san'at va musiqiy faoliyat orqali bolalarni tarbiyalash,
- ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirish,
- bolalarning mustaqil fikrlash va ijodiy yechimlar ishlab chiqishini rag'batlantirish.

Loyihalash - bu murakkab faoliyat bo'lib, uning ishtirokchilari hayotning turli sohalari: ishlab chiqarish, shaxsiy, ijtimoiy-siyosiy haqida yangi tushunchalar va g'oyalarni avtomatik ravishda o'zlashtiradilar[6].

Maktabgacha ta'lim tashkilotida loyihalashtirish — bu ta'lim-tarbiya jarayonini oldindan rejalashtirish, tizimli va maqsadga yo'naltirilgan shaklda tashkil etish jarayonidir. Boshqacha aytganda, bu maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanish xususiyatlarini, psixologik va fiziologik ehtiyojlarini hisobga olgan holda, ta'lim-tarbiya faoliyatining mazmuni, shakllari, usullari va vositalarini oldindan belgilashdir.

Loyihalashtirish maktabgacha ta'lim jarayonida quyidagi maqsad va vazifalarni amalga oshirishga xizmat qiladi:

1. **Bolalarning individual xususiyatlarini hisobga olish** – har bir bolaning qiziqishlari, qobiliyatlari va rivojlanish darajasiga mos faoliyatni rejalashtirish.

2. **Ta'lim-tarbiya jarayonini tizimlashtirish** – o'quv-mashg'ulotlar, o'yinlar, ijodiy va amaliy faoliyatlarni bosqichma-bosqich uyg'unlashtirish.

3. **Ijodiy va kognitiv rivojlanishni rag'batlantirish** – bolalarning muammoli vaziyatlarda yechim topish, fantaziya va tasavvurini rivojlantirish imkoniyatini yaratish.

4. **Resurs va materiallarni maqsadga muvofiq tanlash** – o'quv materiallari, konstruktorlar, badiiy vositalar va texnologik jihozlarni samarali qo'llash.

5. **Pedagogik faoliyatni samarali tashkil etish** – tarbiyachi faoliyatini oldindan rejalashtirish, metod va usullarni tanlash hamda natijalarni baholash.

Loyiha usuli bolaning shaxsiyatini, uning kognitiv va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan. Loyihalash - bu murakkab faoliyat bo'lib, uning ishtirokchilari hayotning turli sohalari: ishlab chiqarish, shaxsiy, ijtimoiy-siyosiy haqida yangi tushunchalar va g'oyalarni avtomatik ravishda o'zlashtiradilar. Loyihalashda ishtirok etish bolalar va kattalarni insonning o'zi va boshqalar uchun yangi sharoitlarni ishlab chiqadigan holatga keltiradi, ya'ni vaziyatni o'zgartirib, u o'zini o'zgartiradi.

Maktabgacha ta'limda pedagogik jarayonlarni loyihalashtirish bolalar uchun katta ahamiyatga ega. U bolalarning individual xususiyatlari, qobiliyatlari va rivojlanish darajasini hisobga olgan holda ta'lim-tarbiya faoliyatini tizimli va maqsadli tashkil etishga imkon beradi. Loyihalashtirilgan mashg'ulotlar bolalarda muammoli vaziyatlarni hal qilish, fantaziya va tasavvurni kengaytirish, yangicha yechimlar topish kabi kognitiv va ijodiy qobiliyatlarni rivojlantiradi. Shu bilan birga, guruh mashg'ulotlarini oldindan rejalashtirish bolalarda hamkorlik, fikr almashish, bir-birining g'oyalarni qadrlash va muammolarni birgalikda hal qilish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Loyiha asosida tashkil etilgan o'yin, eksperiment, badiiy va amaliy faoliyatlar bolalarning ta'lim jarayonidan zavqlanishini ta'minlaydi, motivatsiyasini oshiradi va faol o'rganish jarayonida ishtirokini kuchaytiradi. Shu tarzda, bolalar mustaqil fikrlash, qaror qabul qilish va yechim topish ko'nikmalarini rivojlantiradi, shaxsiy mustaqillik va mas'uliyat hissini shakllantiradi. Bundan tashqari, badiiy, musiqiy, dramatik va vizual faoliyatlarni oldindan loyihalashtirish orqali bolalarning estetik didi rivojlantiriladi, hissiy sezgirligi oshadi va ular ijobiy emotsional muhitda tarbiyalanadi. Natijada, maktabgacha ta'limda pedagogik jarayonlarni loyihalashtirish bolalarning individual rivojlanishini rag'batlantiruvchi, kognitiv va ijodiy salohiyatini oshiruvchi, ijtimoiy va emotsional ko'nikmalarini mustahkamlovchi, shuningdek, ta'lim-tarbiya jarayonini qiziqarli va samarali qiluvchi asosiy vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik jarayonlarni loyihalashtirish bolalarning shaxsiy va kognitiv rivojlanishini ta'minlash, ijodiy va ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi. Loyiha asosida tashkil etilgan pedagogik faoliyat bolalarning individual xususiyatlarini hisobga olib, ularning qobiliyatlari va qiziqishlariga mos mashg'ulotlarni tizimli va maqsadli ravishda rejalashtirish imkonini beradi.

Pedagogik jarayonni loyihalashtirish o'quv-tarbiyaviy faoliyatni interaktiv, qiziqarli va amaliy jihatdan samarali qiladi, bolalar mashg'ulotdan zavq oladi va motivatsiyasi oshadi. Badiiy, musiqiy, dramatik va vizual faoliyatlarni oldindan rejalashtirish orqali estetik did, hissiy sezgirlik va ijodiy qobiliyatlar rivojlantiriladi. Shu bilan birga, loyiha asosida amalga oshirilgan mashg'ulotlar bolalarning mustaqil qaror qabul qilish, konstruktiv faoliyat va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini shakllantiradi, ularni har tomonlama rivojlangan, kreativ va o'z fikrini ifodalashga qodir shaxs sifatida tarbiyalaydi.

Xulosa qilib aytganda pedagogik jarayonni loyihalashtirish maktabgacha ta'lim tizimida ta'lim sifatini oshirish, bolalarning individual va ijtimoiy rivojlanishini rag'batlantirish, ijodiy va kognitiv salohiyatini kengaytirish, shuningdek, ularni kelajakdagi ilmiy, texnologik, san'at va ijtimoiy faoliyatlarga tayyorlashda asosiy vosita sifatida ahamiyat kasb etadi. Shu tariqa, pedagogik jarayonni loyihalashtirish bolalar uchun nafaqat bilim va ko'nikmalarni rivojlantirish, balki ularni mustaqil, ijodiy va ijtimoiy jihatdan tayyor shaxs sifatida shakllantirishda markaziy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Hasanov S., Jo'rayev A. *Maktabgacha ta'lim metodikasi*. – Toshkent: O'zbekiston, 2020
2. Shodmonova D., Qodirova N. *Maktabgacha ta'limda innovatsion pedagogika*. – Toshkent, 2022.
3. Tursunova G. *Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijodiy fikrlashni rivojlantirish*. – Toshkent: Noshir, 2021.
4. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim tizimi uchun "Ilk qadam" davlat dasturi. – Toshkent, 2018.
5. Yakman G. *STEAM Education: An Integrated Approach to Learning*. – Virginia, USA, 2018
6. U.M. XALIKOVA Maktabgacha ta'limda pedagogik jarayonlarni loyihalashtirish metodikasi. O'quv qo'llanma "FAN VA TA'LIM" NASHRIYOTI BUXORO 2022